

ՊՈՒԼԵԱՐԻԱ

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Տարեկան 8 Ժր.
Վեցամսեայ 4 Ժր.

ԱՐՏԱՍԱՀԱՆ

Տարեկան 10 Ժր.
Վեցամսեայ 5 Ժր.

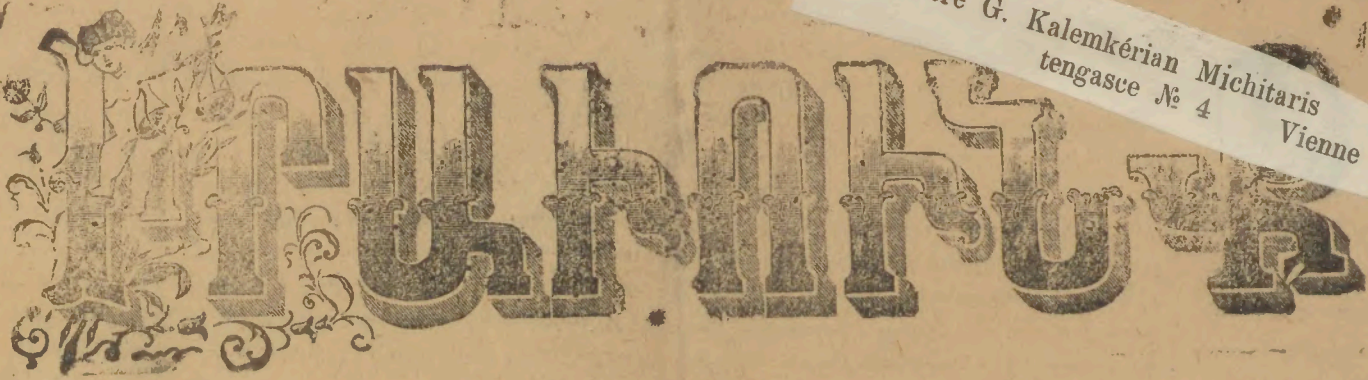
ԱՄԵՐԻԿԱ

տարեկան 2. Տօլ.
Վեցամսեայ 1. Տօլ.

4 Ա. Ն. Խ. Կ

ԵԱՆՈՒՑՄԱՆ ՏՈՂԸ

20 ՄԵՐ.

ԼՐԱԳԻՐ

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն. ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱՐՈՒԻ ԱՄԷՆ ՇԱՐԱԹ ՕՐԵՐ

ՀԱՍՏԵ

Rev. Père G. Kalemkarian Michitaris

tengasce № 4

Vienne

Travounk

Varna

Гедания Н

Вьетникъ

Нравуникъ

Варна

Դրոսիւնք եւ լեւ
արուիր

ՆՈՐ ԹՈՒՐՔԻԱՆ

Օսմ. Սահմանադրութեան վերահսկումը չը կրցաւ թուրքիան փրկել ոչ արաբներն սպառնալիքներէ և ոչ ներքին շփոթութիւններէ:

Մեծ պետութիւնը որչափ որ երկրին զեկը ձեռք անցնող ժէտն թիւրքերու համակրական արտայայտութիւններ ընելու չը թերացան սակայն և այնպէս երկու տարիէ ի վեր տակաւին որոշ կէտ մը չը զոհեցին իրենց զաթիթիշլախօններով ձեռք բերած իրաւունքներէն և առանձնաշնորհումներէն: Անոնք եթէ բան մը զոհեցին այն ալ կոտորածներու ատեն քրիստոնեաները պաշտպանելու իրաւունքներն էր: Կարծես անգամ մըն ալ այն հաւատքը ներշնչելու համար թուրքերուն, թէ սահմանադրական ուժի միտակ ալ անոնք անպատասխանաւոր կերպով կրնան իրենց քրիստոնեայ շայրեակը շնորհ կոտորել կոչուած և հարստաւարել: Դաշաքաղքի մէջ անոնք պետութեանը ոչ թէ միայն կրկնակի այլ անսահման հասարակական շայրեակը հանդիսանալով ապահովագրական ընկերութիւններուն որ չը վճարեն Հայոց ապահովագրեալ և հրկիւղեան կալուածներու արժէքը ըստ օրինի: Իրաւական գնահատելու չափանիշը չափացաւ իւնիսթը դատապարտող վճարներն գործադրութիւնը արգիւնելու: Զանալով այդ պարզ խնդրոյն ալ դիւանապետական գոյն տար:

Պետութեանց թրքահայտաւ քրիստոնեայ ցեղերու յեկամամբ այս անտարբերութիւնը ժէտն թիւրք վարչութեան քաջալերութիւն մ'եղաւ իրենց ազգայնամոլութեան մէջ ալ աւելի հաստատուելու: Թուրքերը գործը այն աստիճան առաջ տարին որ երկրին բոլոր քրիստոնեայ ազգերը դժուար ձգելէ զատ նոյն:

Իսկ Մահմետական Արպանցիները Առաքելը և Տրիւֆիները ապստամբական դրոշ պարզելու հարկադրեցին, սպառնալով անոնց տղային գոյութեան և ցեղային ինքնուրոյնութեան: Սոսկալի է մտածելն իսկ, թէ, եթէ իսլամ Արպանցիին Արաբին տեղ ապստամբական դրոշ ու զէնք բարձրացնողը քրիստոնեայ հպատակ ցեղերէն մին ըլլար, ո՞ր աստիճան անխնայ ջարդ մը պիտի կազմակերպէին սա ժէտն-թիւրքերը: Կրկնակի այն մեղ Հայերուն գըլըլը բերուածը կը բաւէ գաղափար մը տալու ընթերցողին:

Օրուան ժէտն-թիւրք կառավարութեան խտրական ոգիին և գաղափարներու մէջ գործուած անիրաւութեանց դէմ քրիստոնեայ ազգութիւնները բողոքներու համար տանապատիկ աւելի պատճառներ ունենալով հանդերձ, իրենց բողոքները օրինաւորութեան սահմանին մէջ կը ներկայացնեն, առանց զէնքի և արտաքին միջամտութեան գիծելու:

Հայերը՝ որ ամէն ցեղէ աւելի իրաւունք ունէին սահմանադրական ուժի միտակ մը իրական բարեփոխելու վայելելու: Իրենց արագիւն զոհաբերութեանց և եախարհ բռնակալ ուժի միտակը գործողութեան ի վարձ, այսօր ամէնէն աւելի զրկուածներն ու հարստահարուածները ըլլալով գործադրութեանը ունին: Սա այս ախպէս ըլլալով հանգեցնում էն աւելի մեղաճայն բողոքողը Հայերն են:

Իայց վերջապէս, ցած ու բարձր, բողոքը ընդհանուր է ժէտն-թիւրք կառավարութեան դէմ: Այսօր Հայն ալ կը բողոքէ: Սոյնն ալ Պուլկարն ալ: Արպանցիին ալ իրարն ալ: Եւ այս բողոքը գործողութեան և բողոքին շինական պատճառն է իրենց ազգային գոյութեան և ցեղային ինքնուրոյնութեան դէմ: Գործուող ոտնձգութիւնը:

Արաւոյնութեան, հաւատարմութեան և նշխարութեան անունով հաւաքուած Սահմանադրութիւնը, իրականին մէջ, ժէտն թիւրքերու

ձեռքին տակ՝ խտրականութեան ձուլումի և Թրքացումի միայն կը ծառայէ այսօր: Երբեմն կետերու մէջ ժէտններն այն աստիճան առաջ կերթան որ հին թուրքերը փնտռել կուտան օրինակ ազգային և եկեղեցական կալուածներու դրամական ճիգը, դարոցներու համար ծրագրեալ ոտնձգութիւնները, անշահաւատ քրիստոնեաներու առանց պատկանեալ պատրիարքարաններու հարց ու փորձին, թրքացումը և այլն: ճշունդներ որոնք Համիտի օրով իսկ յայտնի համարձակ անգլի շէին ունենար: Ահա այս հիման վրայ էր որ անցեալ օր Յունաց Ս. Գիտարիւրքը իր հրապարակային մէկ բանախօսութեան մէջ ըսաւ թէ՛ իսլամ Սուլթանին օրով Յոյ երեսնալի հանգիստ էինք և աւելի ազատ:

Այս ընդհանուր գործողութիւնը՝ որ այլ և այլ ձևերու առկա կարտայայտուել, թէն մեծ պետութիւններէն անտարբերութեամբ դիտուած ըլլալ կը թուի: Բայց իրականին մէջ այդ պետութիւնները ծանրապէս տուժել կուտան թուրքերէն: Ի նպատակ իրենց անձնական կամ մասնաւոր շահերուն: Համիտն ալ նոյն կերպով տուժել կը ստիպուէր իր հպատակները արատաւարելու փոխարէն: Երկուսն ալ այսօր կարելի է ըսել թէ Համիտը և ժէտն թուրքերուն կառավարելու հրժան մէջ տարբերութիւն մը եթէ կը նշմարուի այն ալ միայն ձեռն մէջն և արդիւնքը միեւնոյնը ըլլալու պայմանաւ:

Սկզբէն ի վեր մենք բողոքած ենք բոլոր շարեանց արմատը միայն համարել ցոյց արուելուն դէմ: Ահա այսօր կը տեսնուի թէ մեր բողոքը արդար էր: Բայց որ մեղ շատ շաւառուած ու տառապած ժէտն թիւրք: Վարիչներն ալ իրենց սուր զարգացումով և եւրոպական կեանք վարելով հանգեցնում է Համիտին սպառնալիք կը ծառայեն և մէկ մէկ համիտն արդարած են: Թէն սահմանադրականի դիմակոր տակ, բայց աւելի խտրական և աւելի արտազայն ու վտանգաւոր: Իստիքը կը լաւ ըլլալով քիտիք ոգիին մարմնացումն էր և ոչ թէ ռազմապետ տեսակէն վատ թիւրք մը: Այսօր շատ մը Համիտներ կան:

Ս. Դ. ՀԱՆՍԱԿԵԱՆՆԵՐՈՒ

ՀՐԱՌՈՐՈՒՄԸ ԲԱՅ ՈՒ ԳՈՅԻ ԽՆԴԻՆ

Բիզանդիոնի մէջ կր կարգանք Ս. Դ. Հանսկեան կուսակցութիւնը ճանկատանի իր տաշին պատգամաւորական ժողովին մէջ տուած է ի մէջ ուլոց սա որոշումները: Կուսակցութիւնն իր շահերուն անհամապատասխան գաւելով այս ու այն կուսակցութեան հետ տեսական համերայնութեան գաշինք կնքելու կ'որոշէ՝ որոշ վարկեաններու մէջ միայն, այն է՝ համապետական, ազգային ու ինքնապաշտպանական խնդիրներու շուրջն եթէ հաւաքական ուժով արտայայտուելու պէտք զգացուի՝ ժամանակաւորապէս համերայնիլ ա'ն կուսակցութիւններուն հետ ունի իրենց հայեացքներով՝ ներկայացած խնդիրներուն նկատմամբ ամէնէն մօտ ին Ս. Դ. Հանսկեան կուսակցութեան տեսակետներուն իսկ տարբեր կուսակցութիւններու: Խումբերու և անհամախոս միջև ծագած թիւրիմացութիւններն և ընդհարումները քննելու համար անհրաժեշտ միջկուսակցական իրաւարար ատեաններ կազմել: Կուսակցութիւնը՝ նկատելով որ իր Թիշազգային Ս. Դ. Ժոքրատիայի մէկ հատուածը՝ իրեն համար կրօնը խղճի գործ է և բացարձակ ու անբռնաբարելի տիրապետութիւնն իւրաքանչիւր մարդու ներքին աշխարհին: Նըկատելով որ Ս. Դ. Հանսկեան կուսակցութեան ծրագրով կրօնական բոլոր հիմնարկութիւնները պիտի պահպանուի միայն իրենց հետեւողներուն օժանդակութեամբ, որմէ արամաբանօրէն կ'հետեւի թէ կրօնական հաստատութիւններուն շնորհաւ և չօժանդակող մարմիններն իրաւագէտ թէ բարոյապէս ոչ մէկ իրաւունք ունին բռնի միջոցներով խլելու հիմնարկութիւնները դարձնել իրենց պաշտպանութեան տարածման կամ նպատակներու մարմնացման միջոց: Նկատելով նաև որ եկեղեցիները դարձնելով իւրեւել ուժն ու հակաժարտ ձգտումներու:

յոռի թատերաբեմ մը, մէկ կողմէն ժողովրդական լայն խաւերու մէջ առաջ կուգայ հակայիշակական տրամադրութիւն և հակասոսիալիստական հոսանք, կուսակցութիւնը վճռականապէս կարգիլէ բոլոր ընկերներուն իր մարմիններուն ու կազմակերպութիւններուն՝ եկեղեցիներն և առհասարակ զուտ կրօնական հանգամանք ունեցող հաստատութիւնները դարձնել յիշատիսական և սօցիալիստական գործունէութեան թատերաբեմ կամ միջոց մը իր նպատակին հասնելու համար, որով Ս. Դ. Հ. չակեան կուսակցութեան համար, ըստ էութեան «բաց ու գոց» ինքիբայ ևս գոյութիւն չի կրնար ունենալ:

Ծ. Իստույնքի
Այս յոյժ տրամաբանական որոշումը՝ Դաշնակցութեան վերջին խեղճութիւններուն աւթիւն՝ անոր լաւ դաս մը բլլալէ զատ ապտակ մըն է նաև Պոլիս բնակող քանի մը Հնչակեաններու երեսին՝ անոնց ապուշ միամտութեամբ մը Դաշնակցականներուն ձեռք գործիք եղած ըլլալուն համար:

Այս որոշումը նորագոյն ապացոյց մըն է թէ Հնչակեանութիւնը իր քայլերուն մէջ եթէ երբեմն կը սխալի, բայց գոնէ առաքինութիւնը ունի ուշ կամ կանուխ իր սխալը ճանշնալու և ուղղելու:

ՍԱՅԻՏ ՓԱՇԱ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

Նախկին վարչապետ և այժմ Երևան կուսի նախագահ Սայիտ փաշան հրատարակութեան առած է իր վարչապետութեան ատեն Կայս. Պալատի և Բ. Դրան մէջ կարեւոր անցուղարձեւում մասին տեղեկութիւններ, որոնց մեծագոյն մասը Հայերու համար յոյժ հետաքրքրական է և որոնցմով կուզէ անպակասել թէ ինք միշտ ջանացած է բարենորոգմանց գործադրութեան, բայց արգելքներու հանդիպած է Հաւթիտին կողմէ:

Սայիտ փաշա Պապը Ալիի դէպքին մասին իր պատմութեանը մէջ ցոյց կուտայ թի հայց և թուրքերու մէջ ծագած ընդհարումները վայրկեանապէս արգելիլ ջանացած է, բայց իր տրամադրութեան տակ զընտրական և նոյնիսկ ոստիկանական ոյժ չունենալով խովութիւնները շարունակուած են, վատեղի թէ ոստիկանութեան և թէ պատերազմական նախարարները ուղղակի Սելտըզն հրահանգելով, իր հրամանները չէին գործադրուիր, և պալատը ձեռքի տակէ կը հրահանգէր պատերազմական նախարարը որ յարձակող խուժանը զսպելու համար գինուոր չի հանէ. նոյնիսկ պահականոցներու զինուորները դուրս ելլելու արգելած էր:

Սակայն այս ամէնի հետ Սայիտ փաշա անկեղծութիւնը չունենար լայնաշուք թէ Հայերը խաղաղ ցոյց մը միայն պիտի ընէին Պապը Ալիի դիմելով և արդարութիւն պահանջելով. նաև փաշան չի կրնար պարտիկ մտաւոր

իր գոհունակութիւնը և կը ջանայ գոհուող հայերը մեղապարտ ցոյց տալ մէկէ աւելի անգամներ կրկնելով թէ թուրքերը և հայերը իրարու վրայ կը յարձակէին օրերով: Մինչդեռ իրողութիւնը ասոր հակառակն էր. Հայերը ոչ մէկ կէտի վրայ յարձակողական դերը չէին ընձած, այլ միշտ թուրք խուժանը և կրօնական ուսանողներն էին որ խուժը խուժը այս ու այն փողոցը խուժելով Հայեր կորսային ու կը կոտորէին ոստիկանութեան աչքին առջև: Իսլամ խուժանը ոստիկանութեան կողմէ կանխաւ պատրաստուած էր. Սայիտ փաշա ինքն ալ կը խոստովանի թէ ոստիկանութեան նախաբարը դէպքէն առաջ լուր առած էր հայերուն կատարելիք ցոյցի մասին: Սայիտ փաշա չի հաճիր շատ մը Հայեր խուժանին կողմէ չարաչար սպաննուած ըլլալու մասին բառ մը գրել, անընդհատ մէջ կը բերէ ոստիկանութեան նախարարին տուած տուտ ու նպատակաւոր անդեկութիւնները, որոնցմով այդ նախարարին և Սելտըզի էնթրիքները ցոյց տալով հանդերձ, ամենադոյզ խնամքը չունենար ըսելու նաև թէ Հայերուն մասին հաղորդուածները բացարձակ սուտեր էին անոր և Համրի միջև ծրագրուած հակակաշարքը արդարացնելու և խուժանը գերագուծ չարապատական:

Փաշան կը հաստատէ նաև ժամանակին այն տարածաշրջաններ թէ Պանգայի ցոյցը տեղի ունենալէ առաջ կուսակցութիւնը լուր ստացած էր և պատրաստուած: Բայց չի յիշեր հայոց սոսկալի ջարդը ոստիկանութեան կանխապատրաստած սովաներով: Սայիտին բոլոր ճիշդ կը կայանայ ինքզինքը արդարացնելու և Հայոց դէմ գործուած անխղճութիւնը այս վերջիններու չարժուամիտքէն յառաջ եկած պարզ խովութիւն ցոյց տալու, նոյն իսկ այն ատենուան Պատրիարք Ս. Իգմիլընեանին պատասխանատուութեան բաժին մը հանելով:

Որտա ուշագրաւ են Սայիտի հետեւեալ տողերը որոնցմով կը պատմէ թէ ինչ պատճառաւ հակառակութիւն ծագած էր իրեն և Սելտըզի գեապան Ս. Լայարտի միջև:

«Ս. Լայարտը ինձ դէմ բարկացած ըլլալուն պատճառն էր այն ժամանակ Լիբանանի կառավարիչ և ապա դեսպանականպաշտօնով Լոնտոն ղրկուելով այնտեղ մեռած Րուսթէմ փաշային Կարնոյ կուսակալ կարգուելով և պաշտօնին վերաբերեալ իրատէն Բ. Դրան հալորդուած ըլլալով հանդերձ անոր գործադրման արգելք եղած ըլլալ: Լայարտը այնպէս կ'կարծէր որ եթէ Րուսթէմ փաշա Կարնոյ կուսակալ ըլլար, Հայաբնակ գաւառներուն մէջ բարենորոգումները կ'գործադրուին իսկ եւ ասոր հակառակը կ'մտածէր: Լայարտը որ թէ Րուսթէմ փաշան կ'ճանչնամ, և թէ Կարնոյ ծըննդավայրս ըլլալով կատարելապէս տեղեկ եմ անդուշն կացութեան: Եթէ այս մարդը Կարնոյ կուսակալ ըլլայ, շատ ժամանակ չանցած անկարողութիւնը ցոյց կուտայ, և անորա ցնշտ կ'բառնայ որ պաշտօնէն հրաժարի: Սակայն եթէ այնտեղ քրիստոնեայ կուսակալ կարգուելու սկզբունքը դուրս, ապա զայն փոխելը դժուար կ'ըլլայ: Այն ատեն Հայ մը և կամ թէ սէրուսթեանց աղաքան շահերուն տեսակետով՝ օտար մը կուսակալ կարգուելու փափաքներ երևան պիտի ելլեն, և ասոր հետեւեալը պիտի ըլլայ այն վայրերուն ինքնավարութիւն: Ռուսերս իր շահերուն հակառակ պիտի համարը Սամանեան երկրներուն մէջ Հայերուն ինքնավարութեան օգուտն:

րուն արժանանալը, քանի որ Հայաստանի մէջ մասն իր ձեռքն է, և մեր Ասիոյ Արևելեան գաւառները ժամ առաջ գրաւելու պիտի ելլէ(2): Ասկէ սա վտանգն յառաջ պիտի գայ որ զօրաւոր տէրութեան մը պիտի փոխանցուին այն վայրերն որ Հնդկաստանի երկրորդ ճամբան են: Եթէ ես անգլիացի պետական անձնաւորութիւն մը ըլլայի, այս ինքորոյն չէի խառնուել: (Կը տեսնէք խորամանկ աղուհոյ): Սակայն իմ խօսքերս աղղկեցութիւն չգործեցին Ս. Լայարտի վրայ, որ պնդեց իր գաղափարին վրայ, իսկ ես ալ պնդեցի որ Րուսթէմ փաշա Կարնոյ կուսակալ չըլլայ: Այս պատճառներով անգլ. դեսպանը պզտիկ խնդիրները մեծցուց, ինծի դէմ դժուարութիւններ հանց, և անգլ. մամուլայարարութիւնները խզեց: Այն օրերուն, առաջին անգամ ըլլալով արտաքին գործոց նախարարութեան անցած էր Լօրտ Սալզբըրի, որուն զանգառ յայտնեցի դեսպանին գաղափարներուն ու ընթացքին վրայ: Ես վստահ էի որ անգլիայ ոչ Հայաստանի անկախութեան և ոչ ալ ինքնօրինութեան կ'ըլծար, այլ անոր փափաքն էր որ երկիրն օժտուէր բարեօր վարչութեամբ մը, և թուրքոյ դերքն ամբողջութեամբ: Պանգառս այս հիման վրայ ըրի, և արդարեւ, երկու օր ետքը հեռագրով ասի թէ Ս. Լայարտ անպայման արձակուողով Լոնտոն կանչուած էր, ու կ'ուսկցուէր թէ անկալ անգլ. մամուլ Պոլիս դառնալով չունէր: Ես կայսեր հաղորդեցի Ս. Լայարտի դէմ գաղափարներու պատճառը, և ըսի թէ իմ այս ձեռնարկս օգտակար էր պետութեան համար: Սակայն անգլ. դեսպանին այսպէս հրաժարած և քրանս. դեսպան Ս. Չոուրնիքի հետ ալ հակառակութիւն ունեցած այսպիսի մէկ միջոցաւ, չուրս սակայն շատ դժուարութիւններ կ'ապրէր:»

Ինչ մը վարը Սայիտ փաշա կաւելցնէ. «Նոյն իսկ վերջին եղարքսութեանս միջոցին Լօրտ Սալզբըրի հետեւալ յայտնարարութիւնները ըրեր էր Րուսթէմ փաշային և զանոնք հաղորդեցի է Դրան անգլիական դեսպանին միջոցաւ:»

«Սենք այն գաղափարէն չենք որ ինքնավարութիւն տրուի Հայաստան: Սեր ուղածս այն է միայն որ ոչ Հայերը Գերտերուն, և ոչ ալ Գերտերն Հայերուն կողմէ նեղուրն արտասարուրն, այլ ամէնուր համար հաւասարապէս արդարութիւն և բարեօր վարութիւն կուղենք:»

ԽՂԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ Գահիրէ 2 Սեպտեմ. 1910

Տեղական կարևոր լուրեր չկան որ դրսի մ, միայն ըր տեսալիւն մէջ, ժողով մը ունեցանք որոյ մասին կարծէ պզտիկ գաղափար մը տալ: Անցնալ կըրապէ ռուս Արաբները կրթասիրաց ընկ. ընդ. ժողով մը ունեցանք որ արդէն հազար 3 ամսէ որ կազմակերպուեց էր. այս ընդ. ժողովուն մէջ, մրտն Գ. Մերունեան որ օրուան ատենապետն էր, կառավարէ որ այն ընկերութիւնը պէտք է մի միայն արաբներու պատկառ ըլլայ, ուրը գրեցն ամբողջ պէտք չէ ընհանուր լրբել անգլ. մամուլ արաբներու կողմէ «ընտանեկան» ընկերութիւն մը ըլլայ, բլբ թէ ոչ-արաբները չեն ինքնուր ինքնուր կողմէ «ընտանեկան» այդ ընկերութեան վարչութեան արտաստարող: Ես չեմ կրնար ըմբռնել թէ ինչու այդպէս անշատուական ոգին փոխանակ մեր մէջէն վերնալու աւելի կարմատանայ, եթէ ա-

մեն քաղաքացի այդպէս խորհի, ըսել է Միացեալ ընկերութիւնը պէտք է քանդուի: հապա ինչ ընելու է գաւառներու մէջ գտնուող հարկերներով գեական դարոցները, որոնք ամենքն ալ կը տարուին արտաքին օգնութիւններով: Եթէ այսպէս խորհինք որ ամէն քաղաքացի միայն իրեն քաղաքին համար օգնէ ուր կը մնայ ընդհ. ազգութեան վիճակը, եթէ Պոլսոյ հալոթիւնները գաւառի օգնութեան աղակերպի և մասնաւորապէս Ա. Գ. Մերունեանի և անոր հետեւող մեր խելացի դաւթիւններուն պէս խորհինք այն ժամանակ ընդհ. թշուառութիւնը պիտի տիրէր Հայաստանի ամէն կողմը:

Արթնցէք խելացի աղբարիկներ արթնցէք, և փոխանակ այսպէս մեր մէջ անշատական ոգի սերմանելու, այսպէս անցէք որ ուժերը իրար միացնէք որ գէթ կարենանք կրթական աղբի մը գոյութիւնը փրկել իր հագեալ վիճակէն:

Ձեռ յուսար երբէք որ ուրիշ քաղաքներու արաբները խելացի քաղաքները ընկերուն պէս խելացի դաւթներ ըլլան և ոյժ տան այսքան ինկած գաղափարով մը կազմուած ընկերութեան մը, որուն հիմար արդէն քանդել հողը վրայ դրուած է: ամէն աւարակերքը կամոյ օրաբերքի եթէ կուզէ օգնութիւն մը ընել Արաբների կըրթարարացն, արդէն երկրին, բուն իսկ ըր քաղաքին, մէջը գոյութիւն ունի, և որ արդէն հիմարներն է ընկերութեան: Այստեղիւր բոլորովին անշատ ըլլալու որոշումը տուաւ ընդհ. ժողովը: Մարդ պէտք է ապրկար ըլլայ որ այստեղ անշատուական ոգի ստեղծուի ընկերութեան մը օգնէ: Ահա Սիացեալը կայ, որուն նպատակը ինչուա գրեւորու դարոցներու օգնել է, աւելի լաւ է մեր լուսման հոն տալ, որով գէթ սատարած կ'ըլլանք այնպիսի նպատակ մը, որ իսկապէս արժանի է:

Ա. Գալիմեան

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԼՈՒԻՍԻ

—Վեհ. Կաթողիկէսը նկատի առնելով թէ Ռուսիոյ մէջ տարածուած գօլէթան կրնայ աղէտաբեր ըլլալ նաև էյմիթանի ուխտաւորներուն յետաձգած է Միւռուսիսութեան հանդէսը անպայման ժամանակի համար:

Մանսի մեծահարուստ բարերար Ա. Մանթաշեան հայ թատերաբեմ ալ քաջալերելու և զարգացնելու փափաքով ստանձներ է կովմասահայոց թատերական կազմակերպութեան երեք տնոթ. ևս բացը գոցել:

—Անիի աւերակներուն մէջ ըստ Գ. Մարրի կատարած այս տարուան պեղումներուն արդիւնքը ալ ձանադրութեանց տեղեկեցութեամբ հարուստ եղած է: Այդ արձանագրութիւնները Հայերէն վրացերէն և Պարսկերէն եւ Տեղեկատուն կըսէ, թէ «Է. ի. Պեղումներով մայրաքաղաքի պատմութիւնը բոլորովին յիշուելով է, ճոխանամ ներքին բովանդակութիւնը և լուսարարութեամբ անհրաժեշտ իրականութիւնը տեսնելով»:

—Կովկասի բերքերը այս ամա-

ճի միջակ կը համարուին. թէև
Շիրակը բոլոր իւր պատմական և
աւանդական համբաւեալ բերրի
ութեան առտող բերք տո՛ւած է
այս տարի ևս. բայց ուրիշ շատ
մը գաւառներ, ինչպէս Գեղար
քունիք, Շրջկածոր, Ապարան և
Սիւնիք բաւական չլստուած են
երաջողութենէ, կորկուտէ խոր-
շակէ և այլն:

Տ Ե Ղ Ա Կ Ա Ն

Դպրոցական նոր շրջանը սկսա-
լով, միողբ խրենց զաւակները
մէջ մէկ վարժարանի մէջ տեղա-
ւորցնելու փութիլոտութեան մէջ
են, Բայց ո՞ր վարժարան զրկելու
հարցը բոլորին ուղիղները կը
յողներնէ շարաթէ մը ի վեր-
այս մասին ամէնէն աւելի մըտա-
տանջ եղողները անոնք են որոնք
անպայման կերպով իրենց զա-
ւակները կուտարեալ հայ պատ-
րաստել կը բաղձան:

Զգալուն հայու մը համար ի՞նչ
 բան աւելի վշտառիթ քան տես-
 նել շարք շարք հայ մանկտիներ
 ըլլալ ստար նախակրթարաններ
 յաճախել սկսելը։ Այս շարթու մէջ
 այդ սիրտ խշխշացնող տեսարա-
 նըն է որ պարզութեամբ մեր աչ-
 քերուն առջև նախակրթարանի
 առաջին դասարանէն սկսեալ մին-
 չե կրմնադիւն հարիւրաւոր հայ
 մանկիկներ արձանագրութեամբ ու-
 տար վարժարաններու մէջ։ Հայ
 մանկիկներ որոնք հազիւ հայե-
 րէն սառելը կը ճանչնան կամ
 հազիւ երկու բառ կը հեքեն, ա-
 ռաջնորդութեամբ ստար յարկի
 տակ իրենց կրթութիւնը և ու-
 սումը օտանալու և ասոնց մէկ
 կարեւոր մասը ազգային նախա-
 ձախնդրութեամբ վառ ոգի
 կրող ծնողաց զատկներ և մէկ մա-
 սըն ալ Հոգաբարձուի և թաղա-
 կանի զատակ կամ պարագաներն
 ի՞նչու այս լքումը ազգային
 յորկին, ի՞չու այս հրաժարումը
 ազգային դաստիարակութենէն։
 Պատասխանը շատ որոշէ։ «Որով-
 հետեւ, այս տարի ալ Ազգ. վար-
 ժարանը չպիտի ուղղուի կարգ մը
 ետահէր մարդոց կռուքտութիւն
 պատճառու։ Ի՞նչու համար զա-
 ւակնեւս ժամանակը պարագ
 աւնցնի կը զրկեմ օտար վարժա-
 րան ուր եթէ իբրեւ հայ չի պատ-
 րաստուիր, բայց գոնէ իբր մարդ
 պատրաստուիլը յուսալի է կըսե-
 քեզ յոգնած այն Հայը որ երէկ
 իր փոքրիկին ձեռքէն բռնած
 ախմալ առաջնորդեր է գանի ու-
 տար վարժարան, ա՛հ մը, հառաչ
 մը քաշելով իր սրտի խորէն և
 անիծելով ազգին մէջ կռուտութի
 պատճառ եղողները։

վառնան՝ որ արասանճմանի
հայութեան ամենահոծ գաղթա-
վայրը կը համարուի, ուր ազգա-
յին զգացումը շատ տեղերէ աւե-
րի վառ ընալ կը կարծուի, ե՛ն

ողբալի տեսարանը կը պարզէ
կրթական տեսակէտով, Հոս նիւ-
թակոսն անձկութիւնը չէ որ մեր
ազգային հաստատութիւններու
խեղճութեան պատճառ կրլայ,
այլ անհասկացողութիւնը, դժոժի
գլուխ անցնող մարդոց փոքրո-
գութիւնը, եաստիրութիւնը և
ժողովուրդին յուսատեսութիւնը
ու մասամբ անտարբերութիւնը
Յայտնի է¹⁰ թէ քանի մը տա-
րիէ ի վեր Վառնան չէնքով շը-
նորհքով նախակրթարան մը կող-
մելու համար բաւականաչափ աղ-
գային հասոյթներ ունի. եթէ
այդ հասոյթները խղճի մօտք
մատակարարուին, 10000 ֆր. ի կրր
թական պիտեճէ մը կաւելի է
գծել, պահելով հինգ դասարան
Մինչդեռ այսօրուան դիւթեամբ
չորս դասարանն ալ կանոնաւորա-
պէս տա՛հուլ դժուարութեան կը
մատնուի:

իւն աշնպէս կը թուի թէ մեր
մէջ չկայ մէկը որ բաղձացող չըլ-
լայ մեր ազգային գործերու մա-
նաւանդ վարժարանին կանոնա-
ւոր ընթանալուն, Բայց այդ կա-
նոնաւորութիւնը ձեռք բերե-
լու համար կանխահոգութիւնն է
որ կը պակսի մեր գիտակից ան-
հատներուն մէջ, Ասոնք ընտրու-
թիւններու պահուն անտարբեր
կամ ձեռնպահ մնալ կը սիրեն և
ասպարէզը կը մնայ կարգ մը կաս-
կածելի մարդոց ձեռք, որոնք ի-
րենց հացը կամ անհատական շահը
ապահովելու համար ամէն միջոցի
կը դիմեն իրենց թեկնածունքը
ընտրել տալու Այս մեր ըսածի
կատարեալ ճշմարտութիւն մը
լալը արդէն հաստատուած է ար-
դի թաղ, խորհրդոյ վերջին ընտ-
րութեամբը որ ազգի
դրամովը ապրող ազգային պա-
տենեաներ և անողձագործնե-
րու որմնադիրներ մեծ դեր խա-
ղապին իրենց շահը տեսակէտ
նենալով:

Այս յիշելով այդ ընտրութեամբ
 ձեռք բերուած արդիւնքէն դըժ-
 գահութիւն յայտնել չէ բուն նպատ-
 ակաւ այլ սա ցոյց տալ կողմէնք
 թէ ազգին գիտակից մասը ստու-
 ար թիւով պարզ հանգիստաւեօ մը
 մնաց այդ ընտրական պայքարի
 պահուն մինչցեալ պէտքէր ընտ-
 րելեաց ցանկի պատրաստութիւնը
 և ընտրելիներու դասաւորումը
 խոհական և փորձառու մարդոց
 խորհրդակցութեամբը կատարել
 և ոչ թէ ինքզինքնին թապական-
 ցու ուղղող խօբակի մը քահա-
 ճայքին ձգել:

Իսկ ընտրութենէն վերջ, երբ
տեսնուեցաւ թէ անփորձ մար-
դոց խումբ մը զործի գլուխ ան-
ցաւ, որ իր այդ անփորձութեամբ
անմիջապէս իրեն հակառակորդ
ստեղծեց ժողովրդեան ստուար
մաս մը, պէտք էր որ ազգին խո-
հական, լուրջ և ազդեցիկ անձ
նաւորութիւնները մէջ տեղ չեն
տուէին ու երկուստեք սի, աշա-

հուլիսեամբ առջևը առնէին այն
բորբոքումին որ հետզհետէ կըն-
դարձակուէր երաժշտի և յուսա-
բարի անկարևոր խնդիրներով, ո-
րոնք վերջապէս յանգեցան ասիէ
երկու շաբաթ առաջուան այն
խայտառակութեան որ տեղի ու-
նեցաւ եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ
և որ ոստիկանութեան և պոլի-
տեսապետաց միջամտութիւնէն
երթեկեկերէն յետոյ վաղէ այ-
դատարաններու առջև պիտի կրկ-
նուրի Այդ պատճառաւ վիժեցաւ
նաև Դպրոցասիրացի այնքան պէ-
ղեցիկ ձեռնարկը որ ժողովուրդի-
մէն դասակարգէն գուրգուրան-
քով ընդգրկուելի սկսած էր և որ
կը խոստանար լաւ վարժարան մը
ունենալու բոլոր երաշխիքով

Բայց և այնպէս չենք կարծեր
որ այս չարիքը ըստ կալելոյն
դարձանելու ժամանակը բոլո՞ր
վրն անցած ըլլայ, եթէ փութան
գիրքի և մի քիչ զարգացումի
տէր քանի մը անձնաւորութիւն-
ներ միջամտել զէճի առարկայ
եղող մէկ քանի խնդրներու կար-
գադրութեանս «Լաւ է անագան
քան երբէք»:

429436

Մշտյ Ստալինոբորդը հեռագրած է պատ-
րարբարան թէ Դոմս բնակող Սուս-
տափա Նէյրուլ-Լիսամուխեան դռնէն
եկած արտօնութեան մը վրայ իբր դասէ
կը շարունակէ, պահանջելով որ շին
ուէժմըն յեղափոխականներուն զուգմէ
սպաննուած իր ազգականներն միոյն
արեան անդ Նէյրուլ օրէնքով այդ սպա-
նութեան շարունակներէն ողջ մնացող-
ները պատժուին սպաննալէն ազգա-
կաններուն ուղած եղանակովը, սկսէ
արեան դէմ՝ արեւն, այսինքն սպա-
նիչները մ'առաւան դատապար-
տուին:

Օյս տեսակ ծրուած օրէնք մս գործադրել եղէ ներքիլ է, այս ալ հոսրիլ յիլէն առաջ գործուած սպանութեանց շամար, հայ ազգի ալ առ իտաաղն յՅՅՅՅ թուրքի գլուխ գողէէ, վասն զի 1893 էն ք լծր թուրքերու ասուքով գոտորւած հայերու թիւը այդ չափիլ կը շատնր:

Ինչպէս, ժեռն-Թուրք արապար Կ-
ննր, Կործնւնող Կուգա, ուրան
ձնր մէջէն արդարաւորաւ և օրէնք սւ-
րողը տուալ թող անցնի: Կրկնական
սպանը թէ Սաաուէն:

— Երզնկայէն 304 և 305 թ ծնունդ.
 Կերուհ փութով զօրահաւաքութիւնը կը

Կատարուի: Այս նոր զինուորները Պո-
լիս հասնելով է ռիբնէ պիտի զրկ-
ուին:

— Մշտյ Ստալինորդ Խորախանեան
սրբազան Գաւառական երեսին. Ժողով
հրաւիրելով, յայտարարեք է թէ «ու-
մանք կը քննադատեն որ յանուն Մշե-
ցիներու դրամ բերեր և իւրացուցեր
եմ և կը պահանջեն որ այդ դրամներ
և հաշիւը տամ. բայց ես գիտեմ ա-
նոնց նպատակը. աւափի հաշիւները,
ով որ դիտողութիւն մ'ունի թող ընէ,
որպէս զի մանրամասն լրացատրութիւն
տամ» Ժողովականներէն ոչ մէկը հա-
մարձակութիւն աւնցեր է բերանը բա-
նալու և այս ամբաստանութիւնը կրկ-
նելու: Տեղեկատուն կը թէ Սնցեալ
տարի առաջինորդարանը 4-500 ոսկի
յանձնած է Սասունցի ազաներէ մէկուն
իբրև սերմնացուի գին բայց ո՞ւր
ասոր հաշիւը, գիւղացիք մեզ կ'որոմ
չէ տրուեր կըսեն. ա՛հա այդ դարդի
անձեր ելեր են Տ. Ներսէս եպիսկոպոսը
քննադատելու, Սասունի համար զատ
առաջինորդ պահանջելու. որպէսզի նը-
պատաները առնեն և ծախսեն անպա-
տասխանատու կերպով:

- Ըստ Օսմ. երեւոյ. Ժողովոյ որոշման Ազգ. Պատրիարքարան յանձնուել լին 10000 ոսկին կը սպասուի որ վերջապէս այս օրեր յանձնուի :

Պոսէն հոս համոռ ճամբորդ մը
անցեալ օր կըսէր թէ այդ գումարին
հասնիլը ակնասլիշ կըսպառեն կարգ մը
մարդիկ Պատրիարքարանի դռնէն
չեւրա:

— Երդոկիրոյ մէջ ալ հիմնուած է Հ.
 Բ. Ը. Միութեան մասնաճիւղը :
 — Տ. Մուշէկ Եպիսկոպոս Պոլիս հրաւիր-
 ուած է Ս. Պատրիարքէն :

264168

Ո՛չ ձրի, ո՛չ ալ ապստիկ ծանուցում
չէնք կրնար հրատարակել՝ Ըլլալ պաշ-
տօնական, Ըլլալ անհատական: Որով-
հետեւ այս թերթը միայն իր խմբագրին
գոհողութեամբ յարատեւելով, չէ կա-
րող ուրիշ գոհողութիւններ ալ ընել:

ԵՐ՝ ԺԻՇՏ ՈՒՍՈՒՅԻԶ ՄԸ

Եկեղեցական երգեցողութեանց և երաժշտութեան մէջ լաւ հմտութիւն ունեցող երկտասարդ մը կը փափաքի պաշտօն ստանձնել արտասահման հայ եկեղեցիներէ միջին մէջ։ Ուշիկ ի ձեռին բարեւօք պաշտօնաշարութեան վկայաւորանքներ, աշորժալուր ձայն, նաև հմտութիւն զծագրութեան և գեղագրութեան։

Շատ յաջողալորէն կը կազմակերպէ
եռաձայն ու քառաձայն երգեցիկ խում-
բեր :

Բանակցելու համար դիմել Իրա-
ւուցիի խմբագրութեան :

ՏՊԱԲԱՆ , ԻՐԱՆԻՆԻՔ՝

ՈՐ ՏՈՒՆՈՒՐԻ ՄԱՐՈՒՐ ՆԻ ՉԱՓԱՐԱՐ ԳԻՆԵՐՈՎ
ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԴԱՐՄԵՐ

Հարսանեկան Հրախրագիր, Այցատմա, Նամակագրուի, Պահաւան
Պարսամուրհակ, Հաշուեքուղքեր և ուրիշ գործեր

Հայերեն, Գոչիարերեն, Ֆրանսերէն եւ Ռուսներեն

Մեզ զիմողներու. ճաշակին գոհացում տալու. շամար Տպարանս ուր
բերել տուած է ամէնալերջին սխտէմի
գործիքներն է տառեր

ՅԱՆՁՆԵԱՐԱՐՈՒ ԹԻՒՆՔ ԿԸՆԴՈՒՆՈՒՄԻՆ ԿԱՆԿԱՎՈՐՈՒՄԸ ԽԸ

Հ Ա Վ Ա Տ Ի Ս Ա Թ

ԹԻՒՐԻՔԻԱ

Իսթիսպատ անվերինն էրմենիէրտէն զասպ օրունան արաղի մէսէլէսինի թահգիգ իթմէք իշիւն Անատոլու վիւլայիթլէրինէ կէօնտէրիլէն զօմիսիօն հէր պիր զազատա պիր իքի կիւն գաւարագ վէ թիւրք զասիպլէրի խանէլէրինէ միսաֆիր օլարագ կէօնտ թահգիգաթ իծրաթ իթմիշ կիպի տախիլիյէ նէզարէթինէ րաբօրթ հօլլամըշ տըր պու րաբօրթա պինաէն 60000 լիրա մէզքիւր արաղի մէսէլէսի հալլ օրունապիւլէնէք իմիշ: Պիր գաշ զազալարտա էրմենիք թէօլլիւլէր «պիլ թօբրազլարը մըզը» իսթէրիզ, պէտէլինէ րաբ գաւարու իթմէլիզ» տէմիշլէր տիր: Պիր րէվայէթ կէօրէ, մէզքիւր թազիգաթ զօմիսիօնն րաբօրթը միլէթտաշլարը մըզը հալլ կէօրմիւշ:

—Պատրիարքարան հիւքիւմէթէնի պիր թագրիւր վէրուպ, Լատին Կաթոլիկ րահպալէրին Քէսապ վէ էնթաթէ զազալարտա գըրկըն ֆէլաքէթինէ ուղրամըշ օլան ֆազիր միլէթտաշլարը մըզը պիրէր լօզմա էքմէկէ պէտէլ Կաթոլիկ-Լալին գայտ իթտիրմէքտէ օլաւըզլարտան տօլալը չիքեայէթ իթմիշ տիր: Քէզա Հալէպ մուրախսը Շահէ վարդապետին վալլէ իթտիկի միւրաճաթ իւզէրինէ, վալի րաշա ձրաւալը զօնաօլոսընա միւրաճաթ վէ խարիճիք նազըրընա թէլէկրաֆլէ Լատին րահպալէրին վիւլայէթ տախիլինտէն չիքարըմասըն թալէպ էլլէմիշ տիր:

—Բուսթիլիքիզանէսի վէ հիւքիւմէթ պէյնիտէն ատալէթ տէվամ իտլյօր: Միլլի մէճլիսի թօլլամագ իշիւն րաթիւքիզանէ ըսար իթտիկիւնտէն Պապը Ալի շէտիտ պիր իսթարնամէ հօլլալուպ, մէճլիսէ իշիլիւք իտէլէրին շէտիտէն միւրաճաթ կէօրէնէլէրինի պիլտիրմիշ իտի: Քազաթ րաթիլիզաւ նէնն րուհանի վէ ճիսմանի մէճլիսլէրի պիրլիքտէ ազալը մէճլիս իտէրէք, սեպտեմբեր պիրտէ Միլլի մէճլիսին օ կիւն նիւ թօլլամասընա գարսը գաթի վէրալէր, պու սըրատա րաթիլիզանէ ճանտարմատան գուշաղըմըշ օլաղը կիպի, մէպուսլարտան պիր գաշը տէ տէրտէթ օլունտըլար:

Սի կիւնիւ րաթիլիզանէ իտտասընա սէպաթ իտէրէք Միլլի մէճլիս աւըլմըշ: Գիւքիւմէթ էրթէսի կիւնիւ պուսու տուլարագ, մէճլիսին պիւթիւն ճիսմանի ազալարընա տէրտէսթ իտիւլէրէք թալլը մուրաքէմէյէ ալընմաւարըն էմր իթմիշ օլաղընտա, սօն իւշ կիւն զարֆընտա պիւթիւն մէճլիսին ազալարընա եանի մէպուսլարը թուլթուլուպ սէրասըք գարուսընա թէվազըթ իտիրմըշ տիրլէր:

Սօն սաաթտա Բաթիլիզանէ պու իշիլինա նէլիսէ հասըլ րաթէկիւնէ գաւաթ հասըլ իթմիշ օլմալը տըր քիւտլլիյէ նազըրընա պիր թագրիւր եազարագ, Միլլի մէճլիսին տէվամը թէլէսիւր իտիրալիլի պիւտիրտի: Ձաւաթ պու թագրիւր քէֆալէթ իթմէլէնէք տիր մապուստա պուլընան մէպուսլարը սէրպէսթ պըրազտըրմագ իշիւն: Սուլթանտան աֆլ իսթիւրնամ իտիլէնէք իմիշ:

—Թիւրքիւ, Ալմանիա վէ Աւստրիա տէվլէթլէրի պէյնիտէ պիր ասքէրլիյէ իթիւաթը հասըլ իթմէք իշիւն պու իւշ տէվլէթլէրին արիզ ու ամիգ միւզէքէրէտէ պուլընաղլարընը Վիենն ժուրնալ եազլիյօր: Պու իթիւաթ իշիւն իմբէրաթօր Վիլհելմ բէք էնէմիլլէթ վէրմաթէ իմիշ իտէտէ Աւստրիա պիր ազ թէրէտտիւտէ իմիշ, գիրա Աւստրիա զապի Սաւար պու իթիւաթը Սիւր-

պիայա վէ Գարատաղա մազարաթըն ատտ իտէնէկիւր Մէզքիւ կազէթա եաղիյօր քիւ պու մէսէլէ իմբէրաթօր Վիլհելմին վիլհէնայա կէլէնէկի զէման թէտգըզ օլունաճագ տըր:

—Բարիզտէն Հալլապ պիւտիրիյօր քի թիւրքլէրին շայէաթընա մուզալիւր օլարագ, իսթիգրագ մէսէլէսի Ձրանապ վէ թիւրքիւ պէյնիտէ հալլ օլունամամըշ տըր Ձրանապ հիւքիւմէթի թիւրքիւտան մատտի վէ սիյասի թէմիւնաթ իսթէմէքտէ տիր:

—Հօրանտա Տրիւզիլէրէ գարըն աօքէր հարէքէթէ պաշլամըշ տըր: Էհալի Գանուշը Էսա սիլէ իթաաթլը օլաղլարընը ասքէրլէրէ պէյան իտէյօրլար: Եալընըզ գապահաթլը օլանլար սիւրաշլարընը վէ ճէպհանէլէրինի ալուպ գաշաղտա ըմրշլար:

—Ազտէնիշ ատալարընտա կէնէլէր ասքէրլիքտէն գաշաղտա տըրլար: Բուսթիլի նամ կազէթա տէյօրթի սօն տէֆօքի թահրիւրի նուֆուստա ասքէր գայտ իտիլէն 206 քիշիտէն եալընըզ 5 քիշի գալմըշ տըր տիկէրլէրի գաշմըշլար:

—Պիլիմ Պատրիարքարանն միւրաճաթլարը իւզէրինէ, Կիւլիկիտա քի էօքսիւլէրէ վէ տուլ գատընլարա մուալէնէթ իշիւն հիւքիւմէթ սէնէվի 23,000 լիրա իանէ վէրմէք վատ իթմիշ իտի, պու մէպուզտան 10,000 լիրա էվէլի կիւն Պատրիարքարանն էտա օլունմուշ Մէճլիսի Մուխթէթ իթէ (թուռ ժուղոփ) պու մէպուղը էօքսիւլէրին հիւսայէսինէ Քէտուրա իշ թէտարիքինէ թախսիս իտիլմէսինի թահթը գարաւա ալար:

—Ողոն միւտտէթտէն պէրու Պատրիարք հապհանէսինտէ պուլընա Հաճընը 9 Էրմէնիլէր աֆլը շահանէյէ նայիլ օլմուշլար տըր:

Ե Ո Ւ Ն Ա Ն Ի Ս Տ Ա Ն

—Եուսանիստանն մէճլիսի ուսմուլի միլլիսի սեպտեմ. 1 տէ քիւշատ օլունտը: Համի տէվլէթլէրին Աթիւնա էլիլիլէրի մէզքիւր մէճլիստէ Կիրիտէ տայիւր հիշ պիր միւզէքէրէ օլունմասընը Եուսան խարիճիյէ նազըրընա իսթար իթտիլէր թիւրքիւ իլէ Ենի միւշքիւլաթլարա սէպէպ վէրմէմէք իշիւն:

—Եուսանլըլարա գարըն պօյքօտըն թաթիլ էտիրմէսի իշիւն Եուսանիստան հիւքիւմէթի պէյիւլ տէվլէթլէրէ պիր նօթա թագտիլ իտէնէք տիր: Էկէր պու միւրաճաթտէ սէմէրէսիզ գալըր իտէ Եուսան հիւքիւմէթի Սթանպուլ տաթի էլիլիսին կէրի շաղըրուպ թիւրքիւտա Եուսան մէնաֆիսիւնին մուհաֆազաընը ինկիլիզ վէ Բուս տէվլէթլէրինէ իհալէ իտէնէք տիր:

—Եուսան սիւնօրընա վէ Մանաւոր վիւլայէթլէրին Օսմանլը աս-

քէրինիւ արթըրըլմասը Աթիւնտա չպիր նէվ գօրգու հասըլ իթմիշ կէօրիւնիյօր: Եուսան հիւքիւմէթի շու սըրա թիւրքիւնըն իթիւրազաթընա միւթապագաթ իթմէքտէ տիր: Կիրիտ մէսէլէսինէ միւտալէլէ իթմէքտէն սազընիյօր: իսթիպատա զէմանընտա համի տէվլէթլէրին թէնիպիլ իւզրէ Կիրիտէ հօլլանլըմըշ օլան Եուսանլը ժանտարմա զապիթլէրին միւտաթիլ իսթար պուլմուշ օլարագ, օնլարըն Ենիլիլէ պաշլալարընը կէօնտէրմէք գարալընտան սարֆը նազար իտէյօր, զիրա օսմանլը տէվլէթի թէհտիտ կէօթէրտի:

—Եուսան օրուսընտա գապիթլէր իքի րարթիյէ թագսիլ օլունմուշ օլուպ, պիր գըւմը հարպիյէ նազըրըն օնէնէրալ Ձօրպասա գարըն օլարագ, անըն վէ վիւքէլա րէյիսինի տիւլմէլէրինի իսթէյօրլար: քէզա պիր թագըմ զապիթլէր գըրալա վէ Բրէնսէրէ գարըն օլաղլարը կիպի տիկէրլէրտէ գըրալա վէ էվլատարընա բէք սատըք ըմրշլար: Օրտու իշէրիսինտէ պու զըտաթիլէթ շու կիւնիլտէ իլիլիւլա միւնէք օլուր տէյիւ գօրգուլիյօր:

ՏԱԽԻԼԻՑԷ

Էվլէլէր կիւն վիւքէլա րէյիսի Մ. Մալիտով գապիլէնին իսթիֆասընը Ձարա թագտիլ իթտի. ֆազաթ գըրիզա հալլ օլունանա գատար միւնիսթէրլէր մէմուրիյէթլէրին տէվամ իտէնէքլէր:

Պու իսթիֆանըն սէպէպի Ձար վէ գապիլէ պէյնիտէ ալիլիլէն մուխալէթաթըն էֆէքար հասըլ օլմասը տըր, տէյօրլար: Պու մուխալէթաթ թիւրքիւ վէ Պուլկարիա պէյնիտէքի մէսէլէլէրին հալլընտան տօլալը ըմրշ: Պաղըլարը տէ տիկէր պիր թագըմ սէպէպլէր կէօթէրիյօրլար:

—Իծրա օլունան պէյիւլ ասքէրիյէ մանէվրասընա պիւթիւն էլիլիլէրին աթաշէ միլիթէրլէրի հազըր օլաճագլար: Օսմանլը աթաշէ միլիթէրի տալիլ իլք տէֆա օլարագ Պուլկար մանէվրալարընա հազըր պուլունիյօր:

—Սօֆիտան Մաքիւն Եազըլտըղընա կէօրէ, Գապիլէնին իսթիֆասընը Ձար Ձէրտիւնտըն սուլհէրէրլէր քօլիթիգասընըն սէմէրէսի իմիշ: Մ. Մալիտով էֆէքարը ուսմուլինին ալէֆլէնմիշ օլմասընը կէօրէրէլ քէնտիսի իւզէրինէ մէսուլիլէթ ալմագ իսթէմէմիշ: Պուլկար գապիլէնին պու իսթիֆասը Սթանպուլտա թիւրքիւ վէ Պուլկարիա պէյնիտէ միւնապաթըն տօթանիլէ մէյտան աշաճագ տէյօրլար: Եանի թիւրքլէր սէվիլիյօր պուլկար միւնիսթէրլէրին տէկիշիլմէսինտէն տօլալը:

ԿԱՐՄԻՐ ԺԱՄՈՒՑ

ժէօն-թիւրք կառավարութեան քըմանաճ մէկ որոշումով Թուրքիոյ մէջ վաճառումը արգիլուեցաւ այս գեղեցիկ երկասիրութեան որ ողբացեալ Արփիարի գլուխ գործոցն է և կարծէ որ ամէն հայու տուն անկէ հատ մը ունենայ:

Արտասահմանի մէջ Կարմիր Ժամուցի միակ կեդրոնատեղին է «Իրաւունք» խմբագրատունը: Կը գտնուի նաև հետեւեալ տեղերը:

- ԳԱՀԻՐԷ Տ. Արայ Գալէմճեան
Ոսկերիչ ի Խան-Խալի
ԱՂԷՔՍԱՆԴՐՈՒՍ Տ. Յարութիւն Աբրահամեան, Մէյտան փողոց
ՊՈԿՐԻՇԷ Տ. Ղ. Կոնկիեան
Ազգ. Վարժարան
ԳՕՆՍՏԱՆՍՏԱՆ Տ. Սիսակ Մէլիքեան
ԳՕՍԹՈՆ (Սմբերկա) «Ազգ» շաբաթաթերթի խմբագրատունը
ԳԻՆ 1 ֆր

Վաճառելու համար շատ ուղղոյնս սուն մասնաւոր գեղչ իսկ վճարումը րանխիկ:

ԹԻՒՐԻՔԻԱ

ՋԱՆՈՒՐԷ		
ՊՈԿՐՍՏՈՅ		
Վալիս 100 քիւ.	12.50/16.50	
Արապա 45-80 լիպ.	10.90	
ԱՐՐԱ		
Վալիս 100 քիւ.	9.70	
Արապա 45-82 լիպ.	5.90	
ԵՈՒԼԱՅ 100 քիւ.	10.10	
ՋԱՎՏԱՐ 100	10/10.50	
Արապա	120	
ՅԱՍՈՒԼԻԱ 100 քիւ.	24.30	
ՏԱՐԷ » »	12/13	
ԴՕԼՕՁ արապա 55-60 լիպ.	Եօք	
Միսիւր 100 քիւ.	11/11.50	
Արապա 75 »	81.50	

ՊԱԴԱԼԻԷ
Վաճառաբիցասընտա պազգալիյէ մալէրին պու կւնքի ֆիյաթը. ալմիշ ֆըրանք իլէ:

ԳԱՀՎԷ	2.35/2.45
Շէֆէր Էմմէք քէլլէ	1.04
Շէֆէր քէմմէ սանտըք—54	
Բիւրինճ ճէնօլա չուվալը	47.
» Ինկիլիզ »	31.
» Բիւզօն »	53.
» Ձիլիպէ »	Եօք
ԿԱՁ Պաթում Սանտըղը	9.40
» Թրայան »	Եօք
Ձէթիւն եալը քիւ.	1.60—1.80
ԳՈՒՐՈՒ Իւղլում	Եօք
Եուսմաթա	6.50

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

«Իրաւունք» խմբագրատունէն կարելի է ստանալ

- Հետեւեալ գիրքերը:
ՂԱՐԻՊ ԱԽՊԷՐ գին 1. ֆր
ԱՁԱՏ ԵՐԳԱՐԱՆ » 1. »
ԹԻՒՐԻՔԻԱ Տ. հատոր » 1-20 »
ԽԻՒՐԻՔԻԱ Տ. » 2-80 »
ԿԱՐՄԻՐ ԺԱՄՈՒՑ » 1. »
ՊՈՒԼԿԱՐԱՅ ՊԱՏՄ. 50 ս.
ԻՐԱՒՈՒՆԻՔԻ հաւաքածոյ մէկ տարուանը 13 ֆ.